

53057206: สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

คำสำคัญ: ดึกแถวทับเที่ยง / จังหวัดตรัง / พัฒนาการรูปแบบดึกแถว / สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

ปัทม์ วงศ์ประดิษฐ์: การศึกษาพัฒนาการรูปแบบของดึกแถวจังหวัดตรัง. อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์: อ.ดร.เกรียงไกร เกิดศิริ. 324 หน้า.

งานศึกษาวิจัยชิ้นนี้ มุ่งเน้นการศึกษาพัฒนาการของสถาปัตยกรรมประเภทดึกแถวที่มีความแปรเปลี่ยนไปตามบริบทแวดล้อม ก่อให้เกิดเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนทับเที่ยง จังหวัดตรัง สำหรับการตั้งชุมชนในระยะแรกร่วมสมัยกับรัชกาลที่ 3 ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวจีนที่มีถิ่นฐานเดิมจากมณฑลฮกเกี้ยน อพยพโดยเรือผ่านมาทางช่องแคบมะละกา ปีนัง และเดินเรือผ่านทะเลอันดามัน เข้าสู่จังหวัดตรัง เข้ามาตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพเกษตรกรรม ชุมชนที่ทับเที่ยงนี้เติบโตขึ้นสู่ความเป็นเมืองโดยอิงกับระบบการเกษตรเป็นสำคัญ จนเมื่อมีการตัดเส้นทางรถไฟจากชุมทางทุ่งสงไปยังสถานีกันตัง และเปิดเดินรถใน พ.ศ. 2456 ชุมชนที่ทับเที่ยงจึงเกิดการตั้งถิ่นฐานอย่างหนาแน่น และพัฒนาเข้าสู่ความเป็นเมือง จนกลายเป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของจังหวัดตรังไปในที่สุด การวิจัยเน้นการศึกษาข้อมูลเอกสารและลงภาคสนามสำรวจจริงวัด เพื่อศึกษากายภาพของพื้นที่และรูปแบบ รวมถึงการใช้สอยพื้นที่ภายในดึกแถว ร่วมกับข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้อาศัย และนำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วยวิธีเชิงคุณภาพ

การศึกษารั้วนี้ สามารถลำดับพัฒนาการรูปแบบดึกแถว ได้เป็น 5 รูปแบบ คือ (1) ดึกแถวแบบจีนช่วงแรก (2) ดึกแถวแบบจีนช่วงที่สอง (3) ดึกแถวแบบจีนผสมตะวันตกอิทธิพลนีโอคลาสสิก (4) ดึกแถวแบบตะวันตกร่วมสมัย (5) ดึกแถวแบบตะวันตกทันสมัย โดยลำดับพัฒนาการเริ่มต้นจากคนจีนอพยพเครื่องครัวในประเพณีวัฒนธรรม เข้ามาลงหลักปักฐาน สร้างฐานะ เป็นสังคมเกษตรกรรม ปลูกสร้างดึกแถวรูปแบบอย่างจีนแต่ลดทอนให้เรียบง่าย ก่อสร้างด้วยวัสดุในท้องถิ่น พัฒนาสู่สังคมการค้า คนจีนปรับตัวให้เข้ากับสังคมและการปกครองท้องถิ่น ฐานะมั่นคงขึ้น ปลูกสร้างดึกแถวแบบจีนที่มีรายละเอียดการประดับตกแต่งวิจิตรขึ้น ต่อมาการคมนาคมขนส่งสะดวก การค้ากับต่างชาติมีบทบาทเด่นชัดขึ้น เริ่มรับวัฒนธรรมตะวันตกและนำเข้าสู่ยุคก่อสร้าง เป็นผลให้ดึกแถวเริ่มปลูกสร้างโดยใช้ คสล. และรูปแบบได้รับอิทธิพลตะวันตก เน้นการตกแต่งองค์ประกอบแบบคลาสสิกใหม่ ภายหลังกระแสความนิยมตะวันตกเน้นความเรียบง่าย และใช้วัสดุก่อสร้างที่ผลิตในระบบอุตสาหกรรม ส่งผลให้ดึกแถวแบบตะวันตกลดทอนรายละเอียดการตกแต่งลง คงเหลือการตกแต่งเฉพาะองค์ประกอบที่สำคัญ จะเห็นว่าพัฒนาการของดึกแถวสัมพันธ์กับวิถีชีวิต วัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจ เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม สะท้อนผ่านภูมิปัญญาการสร้างสรรคดีกแถว จากกรณีศึกษา พบว่าดึกแถวเริ่มปรับตัวจากกระแสนิยมความทันสมัยหรือโมเดิร์น อันเป็นปัจจัยในการแปรเปลี่ยนรูปแบบดึกแถว จึงเสนอแนวทางและกรอบการดูแลภาพลักษณ์การอยู่ร่วมกันของอาคารใหม่กับดึกแถวเก่าให้สอดคล้องกับบริบทสังคมเมือง และก้าวเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่อย่างมีทิศทางต่อไป

ภาควิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร
ลายมือชื่อนักศึกษา ปีการศึกษา 2557
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

53057206: MAJOR: VERNACULAR ARCHITECTURE

KEYWORDS: THAPTHIENG SHOPHOUSE / TRANG PROVINCE / DEVELOPEMENT OF SHOPHOUSE / VERNACULAR ARCHITECTURE

PAT WONGPRADIT: THE STUDY OF SHOPHOUSE DEVELOPEMENT IN TRANG PROVINCE. THESIS ADVISOR: KRIENGKRAI KIRDSIRI, Ph.D. 324 pp.

This study aims to study the development of shophouse which have changed affecting by socioeconomic factors. Thus, make them a unique vernacular architecture of Thapthieng Community of Trang Province. Thapthieng Community was established in the reign of King Rama the 3rd. The majority of its population was Hokkien Chinese who migrated by sea through the Strait of Malacca Penang, then sailed Andaman Sea, and landed at Trang Province. Agriculture was the main economic activity of the community, and has prospered it to a township. Until 1913, the establishment and operation of railroad from Thungsong to Kantang Station had significantly urbanized the area, and finally the city had evolved into the heart of Trang Province's economy. This study focuses on field trips surveying Thapthieng shophouse and research on secondary data such as historical documents, to study the physical aspects of areas, the blueprint of commercial buildings, and how to utilize each room by dwellers. Moreover, the study also includes observations and local dweller interviews, in order to fully understand and analyze the development of Thapthieng shophouse.

The Thapthieng shophouse development could be ordered into 5 phases, which are (1) original Chinese shophouses (2) 2nd Chinese shophouses (3) Neo-classic Chinese shophouses (4) Contemporary Western shophouses (5) Modern Western shophouses. It started from the settlement of Chinese immigrants as an agricultural community. The houses and buildings were influenced by Chinese architecture but simplified by local materials. Then the immigrant adapted into trading activities and public administrations, which made them wealthier. Thus, the local architecture grew more sophisticated with ornaments and decorative materials. Later on, as an improvement of overseas transportation boosted international trading including building materials, the local architecture was opened and adapted to more western style, Neo-Classic. Then, in the Industrial Revolution era, the local architecture has changed to become more minimalist and modernized by reducing unnecessary decorations and using industrial building materials. These illustrate the development of architecture are highly relate to ways of living, customs and cultures, as well as, socio and economic factors. Reflecting by the changing of Thapthieng shophouse pattern to become more modernized, this study would like to propose methods and suggestions on how to manage the co-existence of historical and modern buildings in the city, and to move forward to modernization with directions.

Department of Architecture

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature

Academic Year 2014

Thesis Advisors' signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ในครั้งนี้จะสำเร็จลุล่วงไม่ได้เลย หากปราศจากการสนับสนุนทั้งจากบุคคล และหน่วยงาน ต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ ดำเนินการสำเร็จเสร็จสิ้นไปได้ด้วยดี

กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ อรศิริ ปาณินท์, รองศาสตราจารย์วิวัฒน์ เตมียพันธ์, รองศาสตราจารย์ชินศักดิ์ ตันติกุล สำหรับคำแนะนำและข้อเสนอแนะ รวมไปถึงมุมมอง ทางความคิดที่เป็นประโยชน์ต่าง ๆ นอกจากนี้คณาจารย์ทุกท่านยังเป็นแบบอย่างในการทำงาน รวมถึงเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญ และที่สำคัญคือ อาจารย์ ดร.เกรียงไกร เกิดศิริ อาจารย์ที่ปรึกษา สำหรับทุกโอกาสและการเรียนรู้ เปิดมุมมองทางความคิดที่กว้างขวาง ทั้งการใช้ชีวิตและความรู้ทาง วิชาการ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาตนเองต่อไป

ขอขอบคุณ โครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต มนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์ (MAG) สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้โอกาส และทุนสนับสนุน อันเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ ในครั้งนี้ ภายใต้สัญญาเลขที่ MSG55Z0013 โครงการวิจัย “ชุมชนท้องถิ่นและย่านประวัติศาสตร์ใน ฐานะทรัพยากรในการจัดการชุมชนและเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์” หัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษา พัฒนาการรูปแบบของตึกแถวจังหวัดตรัง”

กราบขอบพระคุณ หม่อมราชวงศ์แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี สำหรับคำสอนและคำแนะนำที่พร่ำ อบรมสอนสั่งข้าพเจ้าตั้งแต่ปริญญาตรีจบจนปริญญาโท ขอขอบพระคุณ คุณวาทัญญู เทพหัสดิ คุ้มปี่มมาศ ศักดิ์ศรี และคุณอลงกรณ์ จารุสมบัติ สำหรับข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่วิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ คุณสุนทรี สังข์อยู่र्थ หัวหน้าหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ ตรัง, คุณสงวน กิตติเชษฐ์ ผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น และผู้ใหญ่ใจดีในทับเที่ยงหลาย ๆ ท่าน ที่ไม่สามารถ เอ่ยนามได้ทั้งหมดในครั้งนี้ สำหรับข้อมูลท้องถิ่นและการอนุเคราะห์สละเวลาให้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็น ประโยชน์อย่างยิ่งยวดในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณครอบครัว “โตทับเที่ยง” และครอบครัว “เสกธีระ” ที่ให้คำแนะนำและ ให้ความกรุณาผู้วิจัยและคณะเป็นอย่างดีในทุกครั้งที่ลงพื้นที่ศึกษา

เนื่องจากลักษณะของการทำงานในวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ต้องมีการลงพื้นที่ภาคสนามอยู่ หลายครั้ง แต่ทุกครั้งได้รับการสนับสนุนและความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ทั้งหลักสูตรสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและต่างสาขา รวมถึง เพื่อน ๆ สถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เป็นกำลังสำคัญในการเก็บข้อมูลและ สำรวจจริงวัดในวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง สำหรับเจ้าของตึกแถวทุก ๆ ท่าน ที่อนุญาตให้คณะวิจัยเข้าไป เก็บข้อมูลอย่างละเอียด และอำนวยความสะดวกให้เป็นอย่างดี หากมีโอกาสจะกลับไปเยี่ยมเยือน และนำแบบที่จัดทำไว้มอบให้ต่อไป และขอขอบคุณผู้ประสานงานในท้องถิ่นทุก ๆ ท่าน สำหรับข้อมูล และการอำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่ภาคสนาม

และท้ายที่สุดข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ คุณแม่และครอบครัว สำหรับกำลังใจและการ สนับสนุนในทุกทาง จะนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้จากเรียนรู้ในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อไปอนาคต